

УДК 81'367.624(=111=161.2)

ФЕДУРКО Оксана – кандидат філологічних наук, доцент кафедри порівняльної педагогіки та методики викладання іноземних мов, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, Дрогобич, Львівська область, 82100, Україна (fedurko19@gmail.com)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2842-0555>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.50.23>

Бібліографічний опис статті: Федурко, О. (2022). Адвербіальна атрибуція предикатів процесу в українській та англійській мовах (на матеріалі висловлень із прислівниками на -о (-е) // -лу. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія», 50, 173–180.* doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.50.23>

АДВЕРБІАЛЬНА АТРИБУЦІЯ ПРЕДИКАТІВ ПРОЦЕСУ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ (НА МАТЕРІАЛІ ВИСЛОВЛЕНЬ ІЗ ПРИСЛІВНИКАМИ НА -О (-Е) // ЛУ)

Анотація. У статті йдеться про прислівникову атрибуцію предикатів процесу в реченнях-висловленнях української та англійської мов. Її мета – проаналізувати особливості взаємодії відприкметникових прислівників на -о, -е // -лу з предикатами процесу, уживаними в обох мовах на позначення ситуацій, пов'язаних із якісними й кількісними перетвореннями певних предметів, явищ, істот. Продемонстровано функціонально-семантичну неоднорідність аналізованих одиниць, виокремлено серед них прислівники з загальнооцінним значенням (*Adv ax*), способу (*Adv man*), якісні (*Adv qual*), кількісні (*Adv quan*): власне кількісні та якісно-кількісні – зі значенням інтенсивності (*Adv intens*), частотності й інтервалу (*Adv freq*), тривалості (*Adv dur*), часу (*Adv temp*), місця (*Adv loc.*), мети (*Adv fin.*), каузативні (*Adv caus*). Наголошено на їхній належності до найактивніших факультативних поширювачів, а разом з тим і маркерів семантичної неелементарності конкретних висловлень із різними типами предикатів. Показано, що предикати процесу займають проміжне становище між основними предикатними значеннями – дією і станом, відображаючи такі ситуації, у яких суб'єкт не є творцем дії, а підпорядкований їй, зазнає її перетворювального впливу. Засвідчено семантичну неоднорідність предикатів процесу, їхню здатність вказувати на а) зміни фізичних об'єктів; б) зовнішні зміни живої природи; в) зміни внутрішніх властивостей істот; г) зміни, які стосуються духовного світу людини; д) зміни в господарських справах і соціальному становищі людей; е) зміни, пов'язані з типовими рисами поведінки, емоційно-психічним станом людини, особливостями її психічного складу чи інтелектуально-творчої сфери та доцільність виокремлення інваріантних семантичних структур (ІСС). Показано, що інтенцію до атрибуції прислівниками на -о (-е) // -лу виявляють предикати, належні до ІСС «зміни фізичних об'єктів», «зовнішні зміни живої природи», «зміни внутрішніх властивостей істот». Установлено, прислівники яких функціонально-семантичних типів можливі у висловленнях із зазначеними ІСС. Виокремлено й найактивніші в обох зіставляваних мовах одиниці – прислівники способу, якісні та кількісні.

Ключові слова: прислівникова атрибуція, предикати процесу, прислівники на -о, -е // -лу, речення-висловлення української та англійської мов, інваріантна семантична структура.

FEDURKO Oksana – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor at the Department of Comparative Pedagogy and Methods of Teaching Foreign Languages, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24 Ivan Franko str., Drohobych, Lviv region, 82100, Ukraine (fedurko19@gmail.com)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2842-0555>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.50.23>

To cite this article: Fedurko, O. (2022). Adverbialna atrybutsiia predykativ protsesu v ukrainskii ta anhliiskii movakh (na materialii vyslovlen iz pryslivnykamy na -o (-e) // -ly [Adverbial attribution of process predicates in Ukrainian and English languages (on the material of expressions with adverbs in -o, -e // -ly)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho*

universytetu imeni Ivana Franka. Serii "Filolohiia" – Problems of Humanities. "Philology" Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 50, 173–180. doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.50.23> [in Ukrainian].

ADVERBIAL ATTRIBUTION OF PROCESS PREDICATES IN UKRAINIAN AND ENGLISH LANGUAGES (ON THE MATERIAL OF EXPRESSIONS WITH ADVERBS IN -O (-E) // LY)

Summary. *The article deals with the peculiarities of adverbial attribution of process predicates in sentences-expressions of the Ukrainian and English languages. Its purpose is to analyze the features of interaction of adjectival adverbs in -o, -e // -ly with process predicates used in both languages to indicate situations related to qualitative and quantitative transformations of certain objects, phenomena, beings. The functional-semantic heterogeneity of the analyzed units is demonstrated, adverbs with a general value (Adv ah), manner (Adv man), qualitative (Adv qual), quantitative (Adv quan) are singled out among them: actually quantitative and qualitative-quantitative - with the meaning of intensity (Adv intens), frequency and interval (Adv freq), duration (Adv dur), time (Adv temp), place (Adv loc.), purpose (Adv fin), causative (Adv caus). Emphasis is placed on their belonging to the most active facultative spreaders, and at the same time, markers of the semantic non-elementarity of specific statements with different types of predicates. It is shown that process predicates occupy an intermediate position between the main predicate values – action and state, because, unlike action predicates, they reflect such situations in which the subject is not the creator of the action, but subordinate to it, is subject to its transforming influence. The semantic heterogeneity of the predicates of the process, their ability to indicate a) changes in physical objects has been proven; b) external changes in living nature; c) changes in the internal properties of beings; d) changes that concern the spiritual world of a person; e) changes in economic affairs and social status of people; f) changes related to typical behavioral traits, emotional and mental state of a person, features of his mental composition or intellectual and creative sphere and the expediency of isolating invariant semantic structures (ISS). It is shown that the intention to attribution by adverbs in -o (-e) // -ly is revealed by predicates belonging to the ISS "changes in physical objects", "external changes in living nature", "changes in the internal properties of beings". It has been established which adverbs of functional-semantic types are possible in utterances with the specified ISS. The most active units in both compared languages are singled out – adverbs of manner, qualitative and quantitative.*

Key words: *adverbial attribution, process predicates, adverbs in -o, -e // -ly, sentence-expression of the Ukrainian and English languages, invariant semantic structure.*

Постановка проблеми. Спостереження за фактичним матеріалом – висловленнями української та англійської мов, а також праці численних дослідників (Р. Джекендоффа, Т. Гівона, Т. Ернста, Р. Кверка, А. Левицького, Н. Руденко, М. Степаненка, О. Торосян та ін.) засвідчують, що прислівники обох мов, зокрема відприкметникові на -o (-e) // -ly, наділені багатим семантичним, синтаксичним, текстовим і комунікативним потенціалом, який уповні ще не вивчений. Розгляд їх у взаємодії з різними типами предикатів та в зіставному аспекті допоможе глибше пізнати їхню природу та роль у структуруванні семантичного плану конкретних висловлень обох мов.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Прислівники як слова з загальнокатегорійним значенням атрибутивності, хоч і перебувають, на думку деяких дослідників

(скажімо, І. Вихованця), на периферії системи повнозначних частин мови, неодноразово ставали об'єктом лінгвістичного розгляду, до того ж в англістиці значно частіше, аніж в україністиці. У працях учених дискутовано питання про виділення прислівника як частини мови (Вихованець, Городенська, 2004; Parrot, 2000), про критерії його внутрішньої класифікації [Вихованець, Городенська, 2004; Vonami 2004], про дериваційні (Грещук, 1990), лексико-семантичні [Ніколашина 140; Eckardt, 2003], синтаксичні (Висоцький, 2013; Ernst, 2007), власне функційні характеристики його репрезентантів (Торосян, 1998; Cinque, 1999), зокрема в контексті когнітивного підходу (Лопатюк, 2005; Hofland, 2016), виокремлено серед них відприкметникові утворення на -o, (-e) // -ly як найчисленніший та найбільш відкритий до поповнення підклас прислівни-

кової лексики (Грещук, 1990; Лопатюк, 2005; Федурко, 2017). Розглянуто аналізовані одиниці також із погляду сполучуваності з деякими лексико-семантичними групами дієслів (Ковалів, 2009) чи типами предикатів (Ківшик, 2009; Федурко, 2012; Федурко, 2018).

Мета нашої статті – проаналізувати особливості взаємодії відприкметникових прислівників на *-o*, *-e* // *-ly* з предикатами процесу, уживаними в обох мовах на позначення ситуацій, пов'язаних із якісними й кількісними перетвореннями певних предметів, явищ, істот. Вона передбачала розв'язання таких завдань: 1) вибір із текстів українських та англійських авторів таких речень із предикатами процесу, які містять у своєму складі прислівники на *-o*, *(-e)* // *-ly*; 2) визначення семантичного різновиду предикатів процесу в кожному з виокремлених речень; 3) встановлення функціонально-семантичного типу виявлених прислівників на *-o*, *(-e)* // *-ly*; 4) виділення найрегулярніших моделей прислівникової атрибуції предикатів процесу в розглянутому типі синтаксичних побудов.

Виклад матеріалу. Предикати процесу – це такий різновид предикатної синтаксеми, який відтворює ситуацію, «пов'язану з кількісними чи якісними змінами суб'єкта» (Кутня, 2004, с. 6). На відміну від предикатів дії вони відображають ситуації, які не передбачають активного діяча – каузатора тієї чи тієї динамічної ознаки. Це зближує їх із предикатами стану, формуючи в такий спосіб проміжний характер вираженої ними ознаки. Основні значеннєві характеристики предикатів процесу – це [+динамічність], [+фазовість], [+часова локалізованість], [-каузативність], [-неконтрольованість] (Кутня, 2004, с. 7).

Динамічна процесуальна ознака пов'язана з предметною субстанцією – якоюсь із реалій живої й неживої природи, що змінилася, змінює чи змінюватиме (змінить) власний стан або якість (Іваницька, 2007, с. 65). Ознака «якісна / кількісна зміна суб'єкта» є, отже, їхньою інтегральною семою. Семантична структура конструкцій із предикатами процесу співвідносна в обох мовах із схемою **АГЕНТИВ-ПРЕДИКАТНИЙ ЗНАК (ПЗ)**.

Предикати процесу неоднорідні в лексико-семантичному плані. А це дає підстави дослідникам (Іваницька, 2007; Кутня, 2004;

Масицька, 2014) для їх семантичного розмежування. Зібраний нами матеріал підтверджує доцільність виокремлення таких семантичних груп: 1) «зміни фізичних об'єктів» (*порожніти, вилиняти, затемнюватися, засутеніти, затвердіти, голоснішати, пригоріти*); 2) «зовнішні зміни живої природи» (*перезривати, змарніти, змужніти, оперятися*); 3) «зміни внутрішніх властивостей істот» (*схуднути, охмеліти, старіти, зароджуватися*); 4) «процеси в духовному світі» (*воскресати, оживотворятися, оживати, віродитися*); 5) «зміни в економічних справах і соціальному становищі людей» (*руйнуватися, девальвуватися, знецінюватися, бідніти, багатіти*); 6) «процеси внутрішнього світу людей»: а) зміни, що стосуються типових рис поведінки, особливостей психічного складу, інтелектуально-творчої сфери (*батьорішати, посерйознішати, розумнішати, добріти, озвірити*); б) зміни емоційно-психологічного стану (периферійна група у полі процесу) (*знавівніти, заспокоюватися, засумувати, розсердитися*). Позаяк предикатна синтаксема є чільним елементом семантичного плану речення, адже по суті формує його, то має сенс кожну з зазначених груп презентувати, як інваріантну семантичну структуру (ІСС), у межах якої виявляє себе те чи те з виокремлених значень.

Семантичне наповнення предикатів процесу в англійській мові значно вужче. Аналітичні тенденції англійської мови у вираженні дієслівної семантики перетворення, виникнення нової ознаки мають відповідний вплив і на склад одновалентних предикатів процесу, обмежуючи їхнє заповнення абсолютивними дієсловами з цим значенням. Здебільшого такими предикатами є автосемантичні лексеми, що передають видозміни вихідного стану предметів та речовин із набуттям якісно нових характеристик: *Milk begins to sour and has unpleasant sharp taste* (E. Bronte).

Основними структурними моделями аналітичного способу вираження зазначеної семантики є конструкції: *to get / to grow / to become / to turn + прикметник*: *to grow wiser* 'мудрішати'; *to get dark* 'темніти'; *to turn black* 'чорніти'; *to become younger* 'молодшати': *His beautiful rounded face had grown pale and pined* (C. Austin); ... *her sharp voice growing almost soft* (C. Austin). Водночас в англійській мові

спостерігаємо й монолексемні дієслівні одиниці абсолютивної семантики на позначення перетворення: *to deepen, to harden, to sharpen, to lighten, to brighten: The sun sharpened the walls of the house* (V. Woolf); *My heart softened toward her* (Ch. Bronte).

Прислівники на *-o, (-e) // -ly* в переважній більшості висловлень, і з предикатами процесу також, належать до необов'язкових, формально залежних від дієслова-присудка компонентів, вказуючи на ознаку позначуваних ними дій, процесів, станів, тобто до факультативних поширювачів, які, проте, ускладнюють їхню (висловлень) семантико-семантичну структуру як репрезентанти згорнутих пропозицій. Для встановлення особливостей атрибуції предикатів процесу прислівниками цього структурного різновиду важливо вказати на їхню функціонально-синтаксичну неоднорідність, засвідчену такими типами (докладніше див. Федурко, 2017):

– прислівники **ставлення/оцінки** (**Adv_{ax.}**) – це не лише одиниці з загальнооцінним значенням *добре // nicely – погано // badly*, які оцінюють ситуацію у зіставленні з нормою: *добре* – норма, *погано* – відхилення від неї; це також показники персуазивності, що виражають ступінь упевненості в істинності повідомлюваного;

– **якісні** прислівники; це доволі численна група одиниць, серед яких розрізняємо прислівники **способу дії** (**Adv_{man.}**) (вони відповідають на питання **ЯК, ЯКИМ СПОСОБОМ ВІДБУВАЄТЬСЯ ДІЯ?**) та власне якісні, які здійснюють якісну характеристику ситуації та її учасників (**Adv_{qual.}**);

– **кількісні** прислівники: **власне кількісні** (**Adv_{quan.}**) та **якісно-кількісні** – одиниці зі значенням інтенсивності ознаки (**Adv_{intens.}**), частотності й інтервалу – **Adv_{freq.}**, також тривалості – **Adv_{dur.}**;

– прислівники **часу** (**Adv_{temp.}**); це в обох мовах чисельно не багатий тип, одиниці якого окреслюють аспектуальну ситуацію стосовно кількісних меж тривалості дії, процесу чи стану;

– **локативні** прислівники (**Adv_{loc.}**) більшою мірою характеризують українську мову;

– прислівники **мети** (**Adv_{fin.}**) становлять периферію аналізованого різновиду одиниць; цьому свідчення – їхня нечисленність, стиліс-

тична маркованість і прагматична наснаженість;

– **каузативні** (**Adv_{caus.}**) прислівники – це одиниці зі значенням причини, умови й допустовості, якого вони набувають тільки в контексті.

Для аналізу характеру взаємодії з прислівниками на *-o (-e) // -ly* актуальними виявилися ІСС «зміни фізичних об'єктів», «зовнішні зміни живої природи», «зміни внутрішніх властивостей істот». Розглянемо їх докладніше.

• ІСС «зміни фізичних об'єктів»

Ці структури мають за основу семантичну схему **АГЕНТИВ-ПЗ**. Їхнє призначення – відображати зміни, що відбуваються з предметами і явищами неживої природи. Тож позицію суб'єкта у них заступають звичайно конкретні іменники – назви речей, предметів побуту, страв, природних явищ тощо: *Рантом світна воронка миттєво всоталася в шпарку* (А. Тютюнник) // *Gradually the opiate deadened the pain* (H. Hervey); *The mist thickened and increased rapidly* (C. Austin) та співвідносні із ними займенники: *Все ... солодко випарувалося з свідомості* (В. Яворівський). Трапляються метафоричні агенти: *Київ ліниво вигрівається ...* (П. Загребельний) // *The music on the radio slowly freezes* (J. Updike).

Предикати аналізованого типу характеризує інтенція до прислівникової атрибуції, яка виявляє себе у сполучуваності з такими функціонально-семантичними розрядами прислівників:

1. **Adv man.** *І хрест, облитий буряковим квасом, під білим сонцем дивно мерехтить* (Л. Костенко); *Прокинулася ріка, подумала світанком та й розлилася – широко-широко на блакитні гони* (М. Хвильовий) // *The east had been gradually whitening, and we could now see some distance in the cold, grey light* (A. Conan-Doyle); *Houses and shops thinned suddenly on both sides of the street* (C. Dawson).

Прислівник *буряно* в реченні *Нашорошилось небо буряно і погрозами загуло* (В. Симоненко) у зіставленні з наведеними оригінальним у семантико-синтаксичному сенсі: він виконує функцію суб'єкта-каузатора (*буря нашорошила небо*).

2. **Adv qual:** *Часом світло спалахує трохи яскравіше ...* (Г. Пагутяк); *Тихо*

строчать дощі (Л. Костенко); **Тьмяно** сяяли ліхтарі, обведені веселковими німбами ... (Іван Багряний) // *The lamp was burning quietly with its flame pointing down* (G. Wells); *He awakened in the morning, with rain drip-dripping monotonously upon taping fronds* (H. Hervey).

3. **Adv quan.** Значення міри і ступеня незмінно корелює з семантикою динамічності, тож сполучуваність із прислівниками-носіями значень міри і ступеня вияву ознаки є прерогативою не лише назв дій, а й процесів, зокрема тих, що фіксують зміни фізичних об'єктів: ... *З'явилася хмарка, і стала підходити і рости; побільшала дужче і все закрила, скільки око бачить* (В. Барка); *Ложка в її руці затремтіла ще дужче* (Б. Харчук); ... *Все навколо ще більш синіло, а передусім трава* (В. Шевчук) // *But however fiercely they (wood) burnt ...* (V. Woolf); *The storm raged fiercely all that night* (O. Wilde).

Частина з уживаних у таких висловленнях прислівників вказує на інтенсивність процесуальної ознаки – підгрупа **Adv intens**: *За вікном повільно розгорталася й звисали до землі довгі спіралі снігової хуртовини* (І. Роздобудько); *Вогонь ліниво, байдуже ... став погасати* (В. Винниченко) // *The circles were steadily narrowing* (J. Aldridge); *Wood smolders, it burns slowly without blame and sound* (R. Blackmore); *The sun was rapidly sinking* (V. Woolf); *Night was swiftly gathering* (H. Hervey).

Крім **Adv intens**-прислівників, у висловленнях із предикатами цієї семантики зафіксовано **Adv dur**: *Довго хата не порожнювала* (Ю. Збанацький); *Ця кров старіла б поволеньки і довго-довго ...* (В. Яворівський) // *The rain still beating continuously on the staircase window* (Ch. Bronte); *The snow melted instantly wherever it came in contact with rock* (Dictionary) та **Adv freq**: *Рантрово захмарилось, і почав накрапати дрібненький дощик* (Т. Зарівна); *Вона [мова] поступово якось зникає з діловодства, з державного і партійного вжитку* (Б. Олійник).

• **ІСС «зовнішні зміни живої природи»**

Висловлення цього плану структурують ті з дієслівних предикатів, значення яких відбивають зміни зовнішніх властивостей рослинного світу та зовнішніх властивостей

істот. У позиції суб'єктної синтаксеми тут можливі: а) іменники-назви рослин: *Тут же духмяно пахнуть жовтогарячі чорнобривці, рожеві шапки флокс, тендітні матіоли і буйна всюдисуща красоля* (А. Шиян) // *Basil had flourished wonderfully* (G. Eliot); б) іменники-назви істот (людей і тварин): *Хоч пізно, але відмолоділа Катерина, як восени галузка яблуні* (С. Чорнобривець); в) іменники-соматизми: *Нагло Дарчині очі заходять темінню ...* (О. Кобилянська) // *His expression softened slightly* (J. Moore); г) співвідносні зі згаданими іменниками узагальнено-предметні займенники: *Я стояла на протязі і мерзлякувато шулилася спросоння* (А. Тютюнник); *Все гине на землі, та ніщо не зникає безслідно: залишається пам'ять – добра і зла* (Р. Іваничук) // *He wriggled uncomfortably* (A. Christie). Прислівники на **-o (-e)** // **-ly** у висловленнях цього типу не є рідкістю. Тут зафіксовано такі їх функціонально-семантичні різновиди.

1. **Adv man.** *Біло квітли вишні й засупали молодих гарцівників білим цвітом* (Ю. Мушкетик); *Він лише підсліпувато мружився* (Ю. Андрухович) // *Her face darkened suddenly ... His expression momentarily changed to one of puzzlement* (J. Moore). Виявлено й такі речення, у яких прислівник вказує на сферу вияву процесуальної ознаки: *Андрій тільки зміцнів фізично і тепер ішов на гору досить бадьорий* (Іван Багряний) // *Some of these men had been so badly damaged, both physically and mentally.*

2. **Adv qual.** *Хлопчик ... грізно стягає брови* (Г. Журба); *Тухесенько ростуть здивовані гриби* (Л. Костенко); *Шприндзя враз виразно німіє ...* (У. Самчук) // *Mr. Brooke again winced inwardly* (G. Eliot); *James positively quivered* (J. Moore).

3. **Adv quan.** Предикати цього семантичного різновиду виявляють інтенцію до поєднання з інтенсифікаторами: *За жнива він подався ще дужче ...* (Ю. Мушкетик); *Її в'яле приморщене лице ще більше прив'яло і протяглося* (І. Франко) // *His expression softened slightly* (J. Moore); *He flushed deeply* (W. S. Maugham) та інтенсивами: *А черешні пахнуть одурююче, чад дивний розливають, тягнуть у блакитність піль ...* (Г. Журба); *Хлопець чомусь знічується й густо червоніє* (М. Матіос) // *Her head throbbed excessively*

(J. Moore); *She rarely blushed* (G. Eliot). Висловлення з квантитативами інших семантичних розрядів у досліджуваному матеріалі не виявлено.

4. **Adv caus.** *Реб Азріель невдоволено скривився* (О. Лізен) // *Mother's anger touched David's face; his cheeks burned guiltily* (J. Updike). В обох прикладах, українському й англійському, прислівники *невдоволено* й *guiltily* – репрезентанти згорнутих пропозицій, яким у глибинній структурі відповідає підрядна частина причини, порівняймо: *Реб Азріель скривився, бо почувався невдоволеним; His cheeks burned, because he felt his guilt before his mother.*

• **ІСС «зміни внутрішніх властивостей істот»**

Ядром висловлень на позначення таких процесуальних ситуацій слугують дієслова, що відображають зміни внутрішніх властивостей істот (*безсилити, захворіти, охмеліти, здоровішати, змучитися, обмертвіти, отверзати* тощо // *to fall ill, to become healthy, to grow tired, to grow sober* etc.) або ж їхні закономірні біологічні зміни (*старіти, виводитися, вмирати зістаритися, народжуватися, підросати* тощо // *to become old, to be born, to die out, to grow up* etc.). Позицію суб'єктної синтаксеми заміщує іменник з категорійно-семантичними ознаками [+конкретність], [+антропонімність] або узагальнено-предметний займенник, здебільшого, особовий. Можлива імпліцитна репрезентація суб'єкта: ... *не треба було ... знову, як вперше, максимально відкриватись і довірятись ...* (Т. Малярчук). В обстежуваних конструкціях прислівники на **-o (-e)** // **-ly**, хоч і не регулярно, проте вживані.

1. **Adv ax.** *Я завжди вміла дуже добре прикидатись* (Т. Малярчук). В англійському матеріалі не засвідчено конструкцій, у яких прислівники загальнооцінного значення озна-

чують предикати зі значенням «зміни внутрішніх властивостей істот». В обох мовах вони не належать до активних побудов.

2. **Adv man.** *Навіщо ж так безглуздо й непотрібно вмирати під ударом донської шаблі ...* (Б. Антоненко-Давидович); *Йому стало враз тоскно, він увесь внутрішньо знітився ...* (І. Багмут) // *People were straining momentarily to see what was going on* (J. Updike).

3. **Adv quan.** Ця семантична структура надає перевагу інтенсифікаторам: *Я вся страшенно напружувалась...* (Т. Малярчук); *Хлопець остаточно виправився* (О. Донченко) // *The succeeding words thrilled me strangely* (Ch. Bronte) та тим інтенсивам, що відображають темп (прискорений / сповільнений) протікання процесуальної ознаки: *Кленучи себе за слабохарактерність, я усе ж розгорнув жовтий рукопис і мляво занурився у читиво* (В. Симоненко); *Вони швидко напиваються, і їх гидливо витісняє живий, дружний і красивий натовп* (Л. Костенко) // *Her anger was slowly melting* (V. Woolf); *Fifine recovered rapidly under his care* (Ch. Bronte).

4. **Adv temp.** *У тому світі діти рано дорослішають* (Г. Пагутяк) // *She had fainted immediately* (W.S. Maugham).

Висновки. Проаналізований матеріал дає підстави висувати, що семантично елементарні конструкції на позначення ситуацій процесу можуть поширюватися (ускладнюватися) прислівниками на **-o (-e)** // **-ly** різних функціонально-семантичних розрядів, щоправда, з неоднаковою регулярністю. Найактивніше – прислівниками способу дії, якісної характеристики дії, усіма різновидами квантитативних прислівників. Перспективним вважаємо вивчення сполучуваності цих прислівників у реченнях із релятивними предикатами та предикатами якості.

ЛІТЕРАТУРА

- Висоцький А. В.** Синтаксична сфера прислівника в українській літературній мові : [монографія]. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. 328 с.
- Вихованець І., Городенська К.** Теоретична морфологія української мови : Академічна граматики української мови [за ред. чл.-кор. НАН України І. Р. Вихованця]. Київ : Універс. вид. «Пульсари», 2004. 398 с.
- Грещук В. В.** До питання про словотвір прислівників на -o / -e. *Мовознавство*. 1990. № 2. С. 38–42.
- Іваницька Н. Б.** Система значенневих варіантів семантичного макрокомпонента категорії процесуальності українських та англійських дієслів. *Мовознавство*. 2007. № 3. С. 62–68.

- Ківшик Н. М.** Адвербіальні інтенсифікатори квантитативної ознаки в реченнях із предикатами кількості. *Нова філологія* : [збірник наукових праць]. Запоріжжя: ЗНУ, 2009. № 33. С. 258–262.
- Кутня Г. В.** Структурно-семантична і функціональна характеристика предикатів процесу в сучасній українській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Львів, 2004. 18 с.
- Лопатюк Н. І.** Якісні прислівники на -лу в лінгвокогнітивному аспекті (на матеріалі англійської художньої прози) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2005. 243 с.
- Масицька Т.** Семантико-синтаксична залежність суб'єкта процесу в поетичних текстах Тараса Шевченка. *Волинь філологічна: текст і контекст*. 2014. С. 287–297.
- Ніколашина Т. І.** Семантична типологія прислівників у сучасній українській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.02. Дніпропетровськ, 1997. 18 с.
- Торосян О. М.** Функціональні характеристики прислівників міри та ступеня в сучасній англійській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 1998. 17 с.
- Федурко О. М.** Прислівники на -о (-е) // -лу у реченнях із предикатами конкретної фізичної дії. *Вісник Прикарпатського національного університету. Філологія*. Вип. 36–37. Івано-Франківськ. С. 111–115.
- Федурко О. М.** Спирні питання функціонально-семантичної класифікації прислівників на -о (-е) // -лу. *Рідне слово в етнокультурному вимірі*. Дрогобич : Посвіт, 2017. С. 236–248.
- Федурко О. М.** Відприкметникові прислівники у реченнях із предикатами стану в українській та англійській мовах. *Рідне слово в етнокультурному вимірі*. Дрогобич : Посвіт, 2018. С. 88–97.
- Bonami O.** Adverb classification. *Handbook of French semantics* / [eds. F. Corblin & H. de Swart]. Stanford : CSLI, 2004. P. 143–184.
- Cinque G.** Adverbs and Functional Heads : A Cross-linguistic Perspective. New York : Oxford University press, 1999. 275 p.
- Eckardt R.** Manner adverbs and information structure : Evidence from the adverbial modification of verbs of creation. *Modifying Adjuncts* / [eds. E. Lang, C. Maienborn & C. Fabricius-Hansen]. Mouton : De Gruyter, 2003. P. 261–307. URL : <http://linguistlist.org/pubs/reviews/get-review.cfm?SubID=17054>.
- Ernst T.** On the role of semantics in a theory of adverb syntax. *Lingua*. 2007. 117. P. 1008–1033.
- Hofland S. B.** Adverbs in conceptual semantics. 2011. 117 p. URL : <http://ora.ox.ac.uk/objects/uuid:aac7d7cd-5f55-487b-a74b-0c64886910cd/datastreams/THESIS04>.
- Parrot M.** Grammar for English Teachers : With Exercises and a Key. Cambridge : Cambridge University Press, 2000. 514 p.

REFERENCES

- Bonami O.** (2004). Adverb classification. In F. Corblin & H. de Swart (Eds.), *Handbook of French semantics* (pp. 143–184).
- Cinque, G.** (1999). *Adverbs and Functional Heads: A Cross-linguistic Perspective*. New York : Oxford University press (Series: Oxford studies in comparative syntax) [in English].
- Eckardt, R.** (2003). Manner adverbs and information structure: Evidence from the adverbial modification of verbs of creation. In E. Lang, C. Maienborn & C. Fabricius-Hansen (Eds.), *Modifying Adjuncts* (pp. 261–307). Retrieved from <http://linguistlist.org/pubs/reviews/get-review.cfm?SubID=17054> [in English].
- Ernst, T.** (2007). On the role of semantics in a theory of adverb syntax. *Lingua*, 117, 1008–1033 [in English].
- Fedurko, O. M.** Pryslivnyky na -o (-e) // -ly u rechenniakh iz predykatamy konkretnoi fizychnoi dii [Adverbs in -o (-e) // -ly in sentences with predicates of a specific physical action]. *Visnyk Prykarpatskoho natsionalnoho universytetu. Filolohiia – Bulletin of the Carpathian National University. Philology* (Issue 36–37), (pp. 111–115). Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
- Fedurko, O. M.** (2017). Spirni pytannia funktsionalno-semantychnoi klasyfikatsii pryslivnykiv na -o (-e) // -ly [Controversial issues of functional-semantic classification of adverbs in -o (-e) // -ly]. *Ridne slovo v etnokulturnomu vymiri – The native word in the ethnocultural dimension* (pp. 236–248). Drohobych: Posvit [in Ukrainian].
- Fedurko, O. M.** (2018). Vidprykmetykovi pryslivnyky u rechenniakh iz predykatamy stanu v ukrainskii ta anhliiskii movakh [Adjective adverbs in sentences with state predicates in Ukrainian and English]. *Ridne slovo v etnokulturnomu vymiri – The native word in the ethnocultural dimension* (pp. 88–97). Drohobych: Posvit [in Ukrainian].

- Greshchuk V. V.** (1990). Do pytannia pro slovotvir pryslivnykiv na -o / -e [To the question about the word formation of adverbs in -o / -e]. *Movoznavstvo – Linguistics*, 2, 38–42 [in Ukrainian].
- Hofland, S. B.** (2011). *Adverbs in conceptual semantics*. Retrieved from <http://ora.ox.ac.uk/objects/uuid:aac7d7cd-5f55-487b-a74b-0c64886910cd/datastreams/THESIS04> [in English].
- Ivanytska, N. B.** (2007). Systema znachennievkykh variantiv semantychnoho makrokomponenta katehorii protsesualnosti ukrainskykh ta anhliiskykh diiesliv [The system of semantic variants of the semantic macrocomponent of the category of procedurality of Ukrainian and English verbs]. *Movoznavstvo – Linguistics*, 3, 62–68 [in Ukrainian].
- Kivshyk, N. M.** (2009). Adverbialni intensyfikatory kvantytatyvnoi oznaky v rechenniakh iz predykatamy kilkosti [Adverbial intensifiers of the quantitative sign in sentences with predicates of quantity]. *Nova filolohiia : [zbirnyk naukovykh prats] – New philology: [collection of scientific papers]*, 33, 258–262. Zaporizhzhia: ZNU [in Ukrainian].
- Kutnia, H. V.** (2004). *Strukturno-semantychna i funktsionalna kharakterystyka predykativ protsesu v suchasni ukrainskii movi* [Structural-semantic and functional characteristics of process predicates in the modern Ukrainian language]. (Extended abstract of Candidate's thesis). Lviv [in Ukrainian]. (Abstract of the candidate's thesis) [in Ukrainian].
- Lopatiuk, N. I.** (2005). *Yakisni pryslivnyky na -ly v linhvokohnityvnomu aspekti (na materialy anhliiskoi khudozhnoi prozy)* [Qualitative adverbs in -ly in the linguistic-cognitive aspect (on the material of English literary prose)]. (PhD thesis). Kyiv [in Ukrainian].
- Masytska, T.** (2014). Semantyko-syntaktychna zalezhnist subiekta protsesu v poetychnykh tekstakh Tarasa Shevchenka [Semantic-syntactic dependence of the subject of the process in the poetic texts of Taras Shevchenko]. *Volyn filolohichna: tekst i kontekst – Philological Volyn: text and context* (pp. 287–297) [in Ukrainian].
- Nikolashyna, T. I.** (1997). *Semantychna typolohiia pryslivnykiv u suchasni ukrainskii movi* [Semantic typology of adverbs in the modern Ukrainian language]. (Abstract of the candidate's thesis). Dnipropetrovsk [in Ukrainian].
- Parrot, M.** (2000). *Grammar for English Teachers: With Exercises and a Key*. Cambridge : Cambridge University Press [in English].
- Torosian, O. M.** (1998). *Funktsionalni kharakterystyky pryslivnykiv miry ta stupenia v suchasni anhliiskii movi* [Functional characteristics of the translators of the world and the stage in modern English language]. (Abstract of the candidate's thesis). Kyiv [in Ukrainian].
- Vysotskyi, A. V.** (2013). *Syntaktychna sfera pryslivnyka v ukrainskii literaturnii movi* [The syntactic sphere of the adverb in the Ukrainian literary language]. Kyiv: Vydavnychi dim Dmytra Buraho [in Ukrainian].
- Vykhovanets, I., Horodenska, K.** (2004). I. Vykhovanets, member-cor. NAS of Ukraine (Ed.). *Teoretychna morfolohiia ukrainskoi movy : Akademichna hramatyka ukrainskoi movy* [Theoretical morphology of the Ukrainian language: Academic grammar of the Ukrainian language]. Kyiv: Univers. vyd. «Pulsary» [in Ukrainian].